

УДК 338.246.025.2:35.073.5

*І. В. Матюрін,
кандидат наук з державного управління, начальник підрозділу Управління СБУ
в Донецькій області, м. Донецьк*

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

I. Matyurin,
PhD in Public Administration,
Head of Division of Security Service Department of Ukraine in Donetsk region, city Donetsk

FORMING THE SOCIAL INFRASTRUCTURE FOR SOCIAL PROTECTION OF MILITARY PERSONNEL

Досліджено особливості формування відповідної соціальної інфраструктури як умови забезпечення ефективного державного регулювання соціального захисту військовослужбовців. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення оцінки ефективності механізмів державного регулювання соціального захисту військовослужбовців.

The paper studies the features of the appropriate social infrastructure formation as a condition for effective government regulation of social protection of military personnel. The proposals to improve the evaluation of the effectiveness of the government regulation mechanisms for social protection of military personnel is developed.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, соціальний захист, механізми державного регулювання, оцінка ефективності, військовослужбовці.

Key words: social infrastructure, social protection, mechanisms of government regulation, evaluation of effectiveness, military personnel.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Формування соціальних стандартів є одним з базисних елементів державного регулювання соціального захисту населення в Україні взагалі й, зокрема, військовослужбовців, та ефективним чинником успіху держави у сфері соціального забезпечення. На основі соціальних стандартів визначаються розміри основних соціальних гарантій: мінімального розміру заробітної плати, мінімального розміру пенсії за віком, неоподаткованого мінімуму доходів громадян, розмірів державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

Застосування соціальних стандартів дозволяє здійснити перехід від постатейного до подушного фінансування витрат на соціальні потреби, що має значно підвищити ефективність використання коштів, які спрямовуються на соціальний розвиток. Державні соціальні

стандарты дають можливість обґрунтовано визначити розміри витрат бюджетів усіх рівнів та соціальних фондів на соціальний захист і соціальне забезпечення населення, а також утримання соціальної сфери. Соціальні стандарти передбачають встановлення головних критеріїв якості послуг.

Формування чітких стандартів надання послуг дозволяє коректніше оцінити фінансування багатьох сфер економічної діяльності та прискорити їх реформування. Визначення можливості впровадження соціальних стандартів окреслює раціональні потреби й умови проведення реформи адміністративно-територіального устрою країни, критерії утворення адміністративно-територіальної одиниці, існування повного набору бюджетних установ, які надають соціальні послуги, їх завантаженість на рівні, що передбачено соціальними стандартами тощо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Переосмислення питань щодо масштабів, форм і меж державного втручання в економіку свідчить про необхідність удосконалення державного регулювання соціального захисту населення в Україні через створення сучасних соціально орієнтованих програм окремих галузей та сфер суспільного життя та формування механізмів їх реалізації в контексті забезпечення національної безпеки. За цих умов одним з важливих питань залишається з'ясування ресурсної складової сутнісного змісту системи соціального захисту військовослужбовців в Україні, що становить основу даного явища і визначає закономірності її функціонування.

Аналіз літературних джерел дозволяє дійти висновку, що теоретичні та методологічні основи питань державного регулювання соціального захисту населення закладено у працях зарубіжних і вітчизняних учених.

Завдяки науковим розробкам учених можна стверджувати, що сьогодні наука державного управління має чимало здобутків, зокрема щодо виявлення особливостей функціонування сфери послуг в умовах переходу до постіндустріального інформаційного суспільства, формування соціально орієнтованої ринкової економіки та розбудови соціальної держави та ефективної системи соціального захисту населення як основи забезпечення національної безпеки.

Актуальними питаннями залишаються формування відповідної соціальної інфраструктури як умови забезпечення ефективного державного регулювання соціального захисту військовослужбовців, а також визначення методичних підходів до розрахунку інтегральної оцінки розвитку системи їх соціального захисту.

МЕТА СТАТТІ

У зв'язку з цим метою даного дослідження є розробка пропозицій щодо вдосконалення оцінки ефективності механізмів державного регулювання соціального захисту військовослужбовців при впровадженні інноваційних форм та методів державного регулювання в системі відомчої медицини та соціальному страхуванні військовослужбовців, їх грошовому забезпеченні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціальна інфраструктура — система галузей економіки, діяльність яких спрямовано на задоволення соціально-культурних, духовних та інтелектуальних потреб людини. До факторів розвитку соціальної інфраструктури відносять: міжнародні стандарти; спрямованість розвитку економіки; стан державних фінансів; рівень життя населення; розмір матеріального та духовного багатства нації; співвідношення сільського та міського населення; національні традиції; структуру господарства; кліматичні особливості; щільність населення та інші [1, с. 174].

Розвиток соціальної інфраструктури соціального захисту населення в Україні постає важливим завданням державної політики. Аналіз розвитку системи соціального захисту населення за трьома блоками показників, які характеризують забезпеченість регіонів України об'єктами інфраструктури соціального призначення (або інфраструктурою соціальної сфери — ІСС), за-

безпеченість об'єктами інфраструктури соціального захисту (ІСЗ) та фінансування соціального забезпечення (ФСЗ), дозволив встановити таке.

За показниками забезпеченості регіонів об'єктами інфраструктури соціальної сфери існує істотний розрив між характеристиками міста Києва (вельми високий рівень забезпеченості) і рештою областей України, рівень забезпеченості яких є низьким і вельми низьким, за виключенням Харківської області (середній рівень забезпеченості).

Для того, щоб докладно дослідити стан справ у даній сфері у розрізі областей додатково, проаналізуємо показники забезпеченості регіонів об'єктами інфраструктури соціального захисту без урахування міст Київ і Севастополь. Аналіз свідчить, що перше місце в рейтингу займає Харківська область (вельми високий рівень забезпеченості), далі — Львівська, Одеська області (високий рівень), Автономна Республіка Крим, Київська, Дніпропетровська області (середній). Забезпеченість об'єктами інфраструктури соціальної сфери решти областей є низькою і вельми низькою, при цьому найгірший стан справ (у порядку убутання рейтингу) у Черкаській, Вінницькій, Кіровоградській, Тернопільській, Закарпатській, Хмельницькій областях.

Соціальна та економічна ефективність соціальної інфраструктури визначається відносинами між тими, хто задовольняє потреби певної категорії громадян через надання соціальних послуг, і тими, хто споживає зазначені послуги, а також використовує їх [2]. Розподіл, обмін і споживання соціальних послуг проводиться з метою максимального задоволення потреб військовослужбовців та членів їх сімей. Разом з тим, попит населення взагалі (та військовослужбовців, зокрема) фактично є необмеженим, а пропозиція економічних ресурсів, необхідних для виробництва соціальних послуг в умовах кризових явищ в економіці, навпаки, обмежується.

Взагалі спостерігається нерівномірний розвиток соціальної інфраструктури соціального захисту населення в Україні, що пов'язано з недостатнім фінансуванням та відсутністю концептуальних підходів до розробки механізмів державного регулювання соціального захисту населення в умовах переходу від патерналістської до соціально орієнтованої ринкової моделі соціального захисту. Відповідна розробка потребує вдосконалення фінансово-економічного механізму соціального захисту населення.

Згідно з розрахунками за кількістю об'єктів соціального захисту лідерами в Україні є Донецька, Дніпропетровська, Харківська області (вельми високий рівень забезпеченості), а також Одеська область (високий рівень). На п'ятому місці в рейтингу — м. Київ, який характеризується середнім рівнем забезпеченості об'єктами соціального захисту. Замикає рейтинг Чернівецька область та м. Севастополь (вельми низький рівень).

Розрахунки показників фінансування соціального забезпечення показують, що найвищий розмір виплат на соціальне забезпечення в Одеській області (вельми високий рівень), другою, третьою в рейтингу — Миколаївська, Донецька області (середній рівень). Область, яка посідає четверте місце — Хмельницька — характеризується низьким рівнем фінансування, тобто решта

Таблиця 1. Оцінка можливостей військовослужбовців отримати за місцем проживання відповідне медичне обслуговування та освіту, %

	Чи маєте Ви можливість отримати відповідне медичне обслуговування за місцем проживання?		Чи маєте Ви можливість отримати відповідну освіту за місцем проживання?	
	Так	Ні	Так	Ні
Міські поселення				
2007	42,8	57,2	43,9	56,1
2009	51,3	48,7	46,8	53,2
2011	50,4	49,6	48,9	51,1
Сільська місцевість				
2007	19,5	80,5	11,6	88,4
2009	21,4	78,6	7,4	92,6
2011	24,4	75,6	8,2	91,8

Джерело: [6].

регіонів України має низький і вельми низький рівень фінансування соціального забезпечення.

Можна зробити висновок, що аналіз розвитку системи соціального захисту населення за трьома блоками показників, які характеризують забезпеченість регіонів України об'єктами інфраструктури соціального призначення (або інфраструктурою соціальної сфери — ІСС), забезпеченість об'єктами інфраструктури соціального захисту (ІСЗ) та фінансування соціального забезпечення (ФСЗ) дозволив встановити:

1. Забезпеченість об'єктами інфраструктури соціальної сфери більшості областей України (крім 6 областей та міст Києва та Севастополя) є низькою та вельми низькою.

2. За кількістю об'єктів соціального захисту лідерами є 5 регіонів України, які характеризуються високим ступенем промислового розвитку, тому успадкованим є достатньо високий рівень забезпеченості об'єктами соціальної інфраструктури.

3. Фінансування соціального забезпечення характеризується низьким рівнем, більшість регіонів України має низький і вельми низький рівень фінансування соціального забезпечення.

Рівень фінансування Збройних Сил України не відповідає показникам, визначеним Державною програмою розвитку Збройних Сил України на 2006—2011 роки, і здійснювався, виходячи з можливостей Державного бюджету України на відповідний рік. Зменшення частки видатків на Збройні Сили України у відсотках валового внутрішнього продукту, дисбаланс між потребами Збройних Сил України та ресурсними можливостями держави щодо їх задоволення дозволяє підтримувати мінімально допустимі спроможності Збройних Сил України. Все вищезазначене призводить до високого ступеня ризику невиконання завдань за призначенням, зменшення можливості формування ємного державного оборонного замовлення, гальмування розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу [3].

Водночас, поширеним був "залишковий" принцип фінансування галузей соціального призначення, що спричинило негативні соціальні явища. Пострадянський підхід характеризувався дослідженням ролі різних видів економічної діяльності з позицій функціонального підходу у класифікації суспільних потреб, відповідно до якого економіка країни поділялася на матеріальне виробництво і соціальну сферу [4].

Системі соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців притаманні загальні для будь-яких систем елементи: вхід, процес, вихід, мета, зворотній зв'язок; функціонування, зростання, розвиток, взаємодія тощо. При цьому кожний елемент системи розглядається як система взаємопов'язаних, взаємодіючих і взаємозалежних елементів, потребуючих узгодження з місією та цілями соціального захисту військовослужбовців та врахування особливостей соціально-економічної ситуації в країні.

Міністерством оборони України утримується 1 845 військових містечок, 413 з яких вивільнено та не планується до дальшого використання. Протягом останніх років військова інфраструктура не розвивалася на належному рівні, приблизно половина її об'єктів не відповідає сучасним оперативним вимогам і потребує відновлення. Зростає необхідність у вивільненні надлишкової інфраструктури та будівництві нових об'єктів [5].

Важливими та необхідними умовами відтворення людського капіталу є якісне медичне обслуговування, що забезпечує збереження та поліпшення здоров'я людини, якісна освіта, яка формує її інтелектуальний і творчий потенціал. За результатами проведеного вибіркового обстеження, на можливість військовослужбовців отримувати медичне обслуговування та освіту вказало відповідно 56 та 58,8% респондентів. Простежується залежність незадовільних відповідей респондентів від місця проживання (табл. 1) [6].

Можливість військовослужбовців отримувати за місцем проживання відповідне медичне обслуговування та освіту є важливою складовою соціальної інфраструктури. Відповіді респондентів свідчать, що, незважаючи на те, що більшість медичних послуг офіційно залишається безкоштовною, основною проблемою доступу до системи охорони здоров'я слід визнати недостатність коштів у військовослужбовців щодо одержання платних послуг поза системою відомчої медицини.

Тарифи на платні послуги, що надаються контингентам військових формувань у 2012—2013 рр., свідчать про таке. Консультації лікарів складають 4,22 грн. (тут і далі вказана вартість у грн. без ПДВ); вартість діагностики інструментальної (ендоскопічні дослідження, ендоскопічні втручання, ендоскопічні операції під рентгенологічним контролем) коливається від 6 до 124 грн.; вартість додаткових лабораторних досліджень — від 2 до 144 грн.; вартість рентгенологічних досліджень — від 18 до 230 грн; вартість ультразвукових досліджень

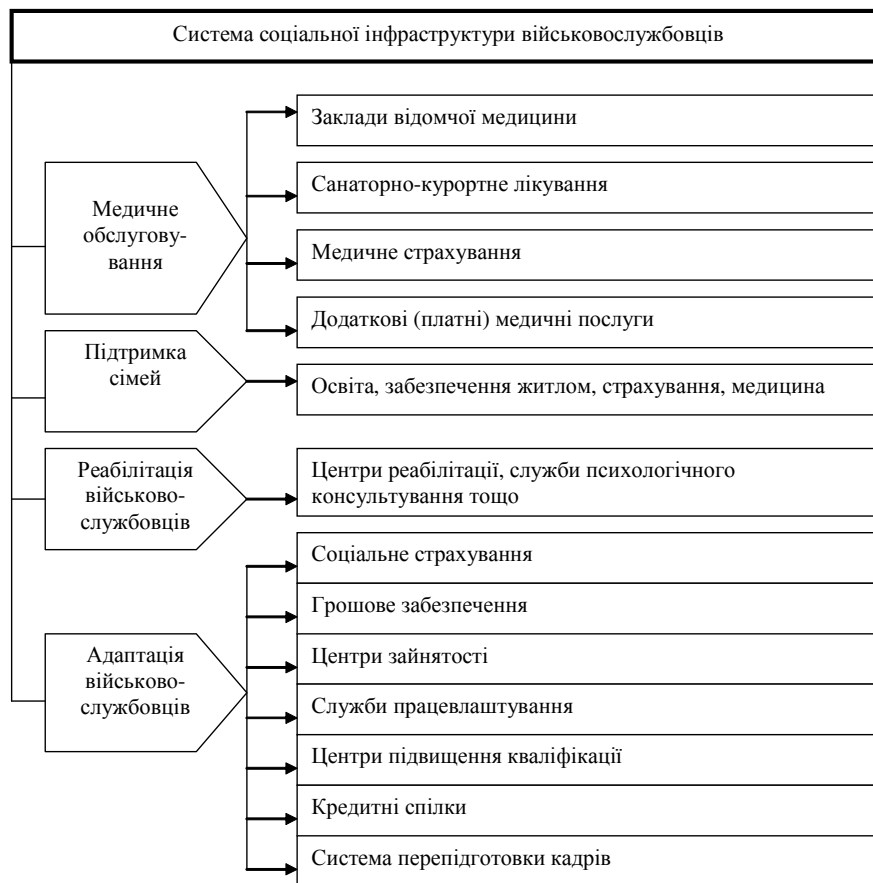

Рис. 1. Система соціальної інфраструктури військовослужбовців

у середньому складає 30 грн.; вартість фізіотерапевтичних процедур — від 0,8 до 25 грн. Вартість медичного лікування із застосуванням анестезіології та інтенсивної терапії, гінекологічні маніпуляції та операції, загальнохірургічні операції, лапароскопічні операції, малоінвазивні операції, отоларингологічні маніпуляції та операції досягає 400 грн. та вище. У результаті загального низького рівня доходів медичні послуги залишаються недоступними для значної кількості військовослужбовців.

Зокрема в основу аналізу покладено такі показники (на прикладі населення взагалі): питома вага потерпілих на виробництві в складі працюючих (%); середня тривалість перебування хворого у стаціонарі (днів); питома вага дітей до 2 років, охоплених щепленням проти: дифтериту, коклюшу, поліомієліту, кору, туберкульозу (за кожним захворюванням у %); індекс умовного здоров'я населення регіону; забезпеченість населення лікарями, чисельність лікарів усіх спеціальностей у розрахунку на 10 тис. осіб; забезпеченість населення послугами швидкої медичної допомоги, кількість станцій швидкої медичної допомоги в розрахунку на 100 тис. осіб [6].

Стан здоров'я військовослужбовців та рівень профілактики захворюваності в регіональному розрізі оцінюється на основі результатів аналізу індикаторів, що характеризують не тільки захворюваність, але й зусилля відповідних структур щодо попередження захворювань та запровадження сучасних методик лікування.

Поліпшення здоров'я, сприяння членам сімей доступу до якісної освіти та знань — неодмінні складові

підвищення якості життя військовослужбовців. Крім того, недостатній рівень доходів військовослужбовців обтяжується недосконалістю системи охорони здоров'я, що обмежує доступ до медичних послуг, особливо тих, хто мешкає на значній відстані від великих міст.

Дослідження свідчать, що добробут військовослужбовців при проведенні економічних реформ має оцінюватися за їх доходами, які зростатимуть у товарному забезпеченні. За цими критеріями можна певною мірою визначити, наскільки досягнуто соціальні результати реформування соціальної інфраструктури в Україні. Місією системи соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців є підвищення дієвості та економічної ефективності соціального обслуговування представників Збройних Сил та правоохоронних органів за рахунок розвитку системи медичного обслуговування, підтримки сімей військовослужбовців, реабілітації, адаптації та надання їм всебічної підтримки. Визначення місії конкретно вказує на: споживачів соціальних послуг; мету функціонування; зростання і розвиток об'єктів інфраструктури; очікувану соціально-економічну результативність їх діяльності (рис. 1).

Метою розвитку системи соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців в умовах реформування стає розробка та апробація інноваційних моделей надання соціальних послуг. Вхідними елементами інфраструктури соціального захисту є її економічні ресурси, у яких ключову позицію займають фінансові ресурси.

Економічні ресурси — це фінансові ресурси:

— ресурси споживачів (визначають кількісний показник військовослужбовців та членів їх сімей, що потребують соціальних послуг у системі соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців);

— кадрові ресурси (визначають кількісний показник працівників об'єктів соціальної інфраструктури, їх кваліфікацію);

— ресурси капіталу (визначають кількісний показник капітальних витрат — довгострокові внески, тобто капітальні вкладення до основних фондів (будівлі, споруди, устаткування), що належать до об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців, а також створення державних запасів і резервів та придбання землі тощо);

— матеріальні ресурси (визначають кількісний показник поточних витрат відповідно до статей бюджетної класифікації України);

— інформаційні ресурси (визначають попит і пропозицію на ринку соціальних послуг);

— ресурси управління (сприяють ухваленню соціально-результативних управлінських рішень щодо надання соціальної, медичної та професійної реабілітації, корегуванню діяльності установ об'єктів соціальної інфраструктури, підвищенню якості індивідуальних послуг).

Медичне обслуговування військовослужбовців представлено закладами відомчої медицини, закладами санаторно-курортного забезпечення, медичним страхуванням й додатковим платними медичними послугами. Підтримка сімей військовослужбовців представлена розвитком інфраструктури закладів освіти, відповідним страхуванням та медичним обслуговуванням тощо. Реабілітація військовослужбовців являє собою розгалужену систему центрів реабілітації (медичної, військово-професійної, соціальної, психологічної), служб психологічної допомоги та консультування тощо.

Інфраструктура системи адаптації військовослужбовців також є розгалуженою та різноманітною. Зокрема існуюча система спрямована на профорієнтацію військовослужбовців щодо отримання цивільних професій з урахуванням отриманого професійного досвіду під час військової служби. Складовою цієї системи є система державного особистого страхування військовослужбовців, яка здійснюється у вигляді державного особистого страхування осіб рядового, начальницького та вільнонайманого складу органів і підрозділів внутрішніх справ [7, 8, 9].

Джерелами фінансування розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців за вертикальним принципом фінансування виступають грошові кошти бюджетів трьох рівнів: державного, регіонального та місцевого самоврядування. Правові засади бюджетної системи закріплює Конституція України, виданий на її основі Бюджетний Кодекс України та інші законодавчі акти. Бюджетна система України становить врегульовану нормами права сукупність державного та місцевих бюджетів, що побудовано з урахуванням економічних відносин, державного й адміністративно-територіального устрою [8]. Організація бюджетної системи України ґрунтується на принципах єдності, збалансованості, незалежності і самостійності місцевих бюджетів, повноти, обґрунтованості, ефектив-

ності, субсидіарності, цільового використання бюджетних коштів, справедливості й неупередженості, відповідальності, публічності та прозорості.

Аналіз свідчить, що разом з фінансуванням об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців з бюджетів різного рівня можуть бути реалізовані заходи фінансування прямої та непрямой дії за горизонтальним принципом.

Джерелами прямого фінансування об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців за горизонтальним принципом (особливо в умовах скорочення фінансування соціальних програм) стають додаткові позабюджетні джерела фінансового забезпечення, а саме: кошти, що поступають від цільових соціальних фондів (соціальне забезпечення); кредити банків і кошти інших кредиторів; кошти, що поступають як плата за соціальні послуги; добродійні внески і пожертвування; інші джерела, що не заборонені законом. Разом з тим, існує необхідність та можливість розширити перелік додаткових джерел фінансового забезпечення об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців у напрямку: регіонального пільгового оподаткування на прибуток організацій, що є спонсорами; стратегічних засобів цільових програм різних рівнів; акумуляції додаткових фінансових ресурсів у регіональних відділеннях банків [4]. Джерелами непрямого фінансування розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців за горизонтальним принципом є надання законодавчо встановлених пільг (податкових, комунальних, транспортних тощо) у напрямках:

— надання податкових пільг інвесторам, що вкладають кошти в розвиток об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців; власникам, що здають своє майно в оренду; підприємствам, що реалізують продукцію; надання фінансових пільг окремим категоріям населення: інвалідам — тарифні пільги на житло, культурні послуги, на проживання в гуртожитку, надання пільг з оплати послуг житлово-комунального господарства, медичних послуг, пільги на проїзд у транспорті тощо;

— надання непрямої підтримки (приміщення та устаткування);

— сприяння розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців, що знаходяться в приватній власності.

Традиційними стратегічними ресурсами розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців є трудові, капітальні та матеріальні ресурси. В умовах ринку все більшого значення набувають інформаційні та демографічні ресурси.

Інформаційні ресурси — це організаційно впорядкована сукупність нормативно-правових документів і інформаційних технологій, баз даних, які визначають попит і пропозицію видів соціальних послуг, що надаються. Інформаційні ресурси є різноманітними та містять статистичну, виробничо-економічну, комерційну, ділову, кон'юнктуру (попит-пропозиція), банківську, біржову, довідкову (про податки, ціни і тарифи), науково-економічну, нормативну (регулюючу правові відносини в економічній сфері) інформацію [10]. Необхідно також приділяти більше уваги демографічним ресурсам як

складовій частині розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців. За умов ефективної реалізації реформ Збройних Сил та правоохоронних органів України зменшується контингент осіб, які потребують послуг об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців, що приводить до скорочення їх кількості, перегляду їх функцій, а в результаті сприяє економії фінансових ресурсів, які спрямовуються на їх розвиток.

Ефективний взаємозв'язок між ресурсами забезпечується за допомогою механізмів державного регулювання.

Оскільки основними джерелами фінансових ресурсів залишаються бюджети всіх рівнів, то процес розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців як системи регламентується нормами діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та учасників бюджетного процесу із складання та розгляду проектів бюджетів державних позабюджетних фондів. Подальшими стадіями бюджетного процесу розвитку та функціонування об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців як системи стають стадії затвердження й виконання бюджетів усіх рівнів, а також бюджетів державних позабюджетних фондів, завершуючись стадією щодо здійснення контролю за їх виконанням.

Загострення соціально-економічної ситуації в Україні неминуче приводить до руйнування принципів соціальної захищеності населення, порушення балансу між ринковою економікою і соціальними гарантіями. Роль державного регулювання в період загострення кризових явищ в економіці країни полягає у визначенні ефективних пропорцій централізованого планування і ринку, державної і приватної власності. Досвід країн світу свідчить про існування різноманітних систем щодо надання фінансово-економічної підтримки установам, що забезпечують соціальний захист військовослужбовців.

Одним з варіантів додаткових джерел розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців може стати утворення соціального фонду розвитку установ соціального захисту військовослужбовців за рахунок визначення частки різних установ соціального захисту населення в прибутковому податку, що стягується з працюючого населення, щоб той, хто працює знав, яка частина його доходу витрачається на об'єкти соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців. Соціальний фонд розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців складатиме фіксоване джерело коштів і може використовуватися для непрямого фінансування об'єктів у вигляді надання пільги або виплати компенсації за нереалізовану пільгу, передбачену законодавством.

Роль держави полягає в тому, що замість прямого фінансування розвитку об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців, держава надає кошти, необхідні для покриття витрат конкретним споживачам соціальних послуг через спеціальні державні позики. При цьому споживачі соціальних послуг за рахунок цих позик фінансують ті об'єкти, у яких є більша потреба або у яких якість послуг є більш високою.

Планування розподілу коштів на створення і розвиток об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців потребує реалізувати такі заходи:

1. Забезпечити високу якість обслуговування військовослужбовців, ліквідувати невиправдану нерівність у наданні послуг з боку установ соціального захисту незалежно від місця розміщення.

2. Удосконалити локалізацію об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців з урахуванням економічної доцільності (кількості послуг, що надаються).

3. Поліпшити систему об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців у великих містах.

4. Розробити напрями:

— подолання депресивного стану об'єктів соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців у районах з несприятливими природними та екологічними умовами;

— відродження системи надання соціальних послуг з боку установ, що надають соціальний захист військовослужбовцям у малих містах;

— інтенсифікація створення системи обслуговування установами, що надають соціальний захист військовослужбовцям у сільській місцевості відповідно до європейських стандартів.

5. Розвивати інфраструктуру, яку спрямовано на вирішення соціально-економічних завдань (комунікації, зв'язок, дороги тощо).

Таким чином, впровадження ефективних ринкових механізмів функціонування національної економіки в поєднанні із забезпеченням, передбаченої Конституцією України, соціальної орієнтації економіки вимагає застосування якісно нових підходів до встановлення соціальних стандартів та нормативів у розвитку соціальної інфраструктури соціального захисту військовослужбовців.

Аналізуючи становлення ринкових відносин у системі соціального захисту військовослужбовців в Україні, зміни статусу попередніх соціальних інститутів, розвиток системи державних і недержавних соціальних служб, виникнення системи приватних державних і недержавних соціальних служб, і, узагальнюючи зарубіжний досвід, можна зробити висновок, що підхід до реформування системи соціальної інфраструктури має виходити з розробки практичних рекомендацій щодо застосування маркетингових підходів до вдосконалення механізмів державного регулювання соціального захисту військовослужбовців в Україні.

ВИСНОВКИ

Дослідження механізмів державного регулювання соціального захисту військовослужбовців у контексті модернізації соціально-економічного розвитку України дозволило встановити, що створення ефективної системи медичного забезпечення військовослужбовців, інтегрованої в загальнодержавну систему охорони здоров'я, з метою досягнення гарантованого медичного забезпечення військовослужбовців і ветеранів військової служби, членів їх сімей є одним з пріоритетів дер-

жави в умовах реформування Збройних Сил та правоохоронних органів України.

Реалізація реформи медичного обслуговування військовослужбовців стає можливою тільки за рахунок пошуку та впровадження інноваційних форм та методів державного регулювання у напрямі підвищення якості медичних послуг, забезпечення їх доступності, поліпшення ефективності державного фінансування, забезпечення профілактичної спрямованості медичного забезпечення та відповідних умов праці.

Визначено, що в сучасних умовах цілями реформування Збройних Сил та правоохоронних органів стає запровадження якісно нової системи управління зазначеною системою через підвищення професійного рівня військовослужбовців; змінення багатьох функцій і завдань підрозділів Збройних Сил та правоохоронних органів; реформування фінансування правоохоронних органів.

Виконана оцінка ефективності механізмів державного регулювання соціального захисту військовослужбовців показала, що, незважаючи на збільшення видатків за схемами соціального захисту, систему побудовано в напрямі збільшення різноманітних виплат, пільг та видів соціальної допомоги. Реформування Збройних Сил та правоохоронних органів України проходить без урахування економічних можливостей системи соціального захисту.

Забезпечення реформ потребує застосування маркетингових підходів та розвитку сучасної соціальної інфраструктури, адекватного розподілу бюджетних коштів, фінансування військовослужбовців з урахуванням регіональних особливостей.

Таким чином, наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в розробці пропозицій щодо вдосконалення оцінки ефективності механізмів державного регулювання соціального захисту військовослужбовців при впровадженні інноваційних форм та методів державного регулювання в системі відомчої медицини (підвищення якості медичних послуг, забезпечення їх доступності, поліпшення ефективності державного фінансування) та соціальному страхуванні військовослужбовців, їх грошовому забезпеченні (використання маркетингових підходів, розвиток сучасної соціальної інфраструктури, адекватний розподіл бюджетних коштів, фінансування військовослужбовців з урахуванням регіональних особливостей).

Практична значущість одержаних результатів — у використанні запропонованих пропозицій при розробці методики розрахунку інтегральної оцінки розвитку соціального захисту військовослужбовців з використанням методу багатовимірної класифікації на основі кластерного аналізу.

Літератури:

1. Куценко В.І. Соціальна держава (проблеми теорії, методології, практики) / В.І. Куценко, В.П. Удовиченко, Я.В. Остафійчук; за ред. В.І. Куценко. — К.: Рада по вивченню продуктивних Сил України НАН України, 2003. — 226 с.
2. Лібанова Е.М. Складова добробуту і бідності / Е.М. Лібанова // Соціальний захист. — 2004. — № 5. — С. 38—42.

3. Державна програма розвитку Збройних Сил України на 2006—2011 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=def_planning&sub=buleten_2025. — Назва з екрану.

4. Халецька А.А. Соціальний захист населення в Україні: теорія та практика державного управління: монографія / А.А. Халецька. — Донецьк: Юго-Восток, 2010. — 430 с.

5. Веб-сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=def_planning&sub=buleten_2025. — Назва з екрану.

6. Базова захищеність населення України у 2006—2012 роках: матеріали вибіркового соціально-демографічного обстеження. — К.: Держ. служба статистики України, 2012. — 145 с.

7. Веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/printable_article/116206. — Назва з екрану.

8. Четверикова Л. Суть соціальної політики та аналіз її моделей в соціальних державах / Л. Четверикова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.znc>. — Назва з екрану.

9. Шаповал В. Конституційна категорія соціальної держави / В. Шаповал // Право України. — 2004. — № 5. — С. 89—91.

10. Хомра О.У. Соціальна безпека: виклики, загрози, критерії / О.У. Хомра, Т.Є. Русанова // Стратегічна панорама. — 2004. — № 1. — С. 73—79.

References:

1. Kutsenko, V.I. Udovychenko, V.P. Ostafijchuk, Ya.V. (2003), *Sotsial'na depzhava (ppoblemu teorii, metodolohii, ppaktyky)*, RVPS, Kyiv, Ukraine.
2. Libanova, E.M. (2004), "Skladova dobrobutu i bidnosti", *Sotsial'nyj zakhyst*, vol. 5, pp. 38—42.
3. Derzhavna prohrama rozvytku Zbrojnykh Syl Ukrainy na 2006—2011 roky [http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=def_planning&sub=buleten_2025].
4. Khalets'ka, A.A. (2010), *Sotsial'nyj zakhyst naselennia v Ukraini: teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. Yuho-Vostok, Donetsk, Ukraine.
5. Ministerstvo oborony Ukrainy http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=def_planning&sub=buleten_2025.
6. Bazova zakhyschenist' naselennia Ukrainy u 2006-2012 rokakh (2012), *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*, Kyiv, Ukraine.
7. Ministerstv vnutrishnikh sprav Ukrainy http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/printable_article/116206.
8. Chetverykova, L. "Sut' sotsial'noi polityky ta analiz ii modelej v sotsial'nykh derzhavakh" <http://www.znc>.
9. Shapoval, V. (2004), "Konstytutsijna katehoriia sotsial'noi derzhavy", *Pravo Ukrainy*, vol. 5, pp. 89—91.
10. Khomra, O.U. Rusanova, T.Ye. (2004), "Sotsial'na bezpeka: vyklyky, zahrozy, kryterii", *Stratehichna panorama*, vol. 1, pp. 73—79.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2013 р.